

Силабус курсу

ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС НОВІТНЬОЇ ЕПОХИ

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 033 Філософія

Освітньо-професійна програма «Аналітика суспільних процесів»

Кількість кредитів – 4

Рік підготовки– IV, семестр – VII

Компонент освітньої програми: обов'язковий

Дні занять: за розкладом, ауд.32

Консультації: Очні консультації: у вівторок з 14.00–15.00, ауд.32

Онлайн-консультації: щодня з 15.00–16.00 у Viber групі

Мова викладання: українська

Керівник курсу:	Доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії та суспільних наук – Павлишин Людмила Григорівна
Контактні телефони викладача:	+380973729576
Е-mail викладача:	lyudpavl@gmail.com
Сторінка викладача	http://tnpu.edu.ua/faculty/history/pavlishin-lyudmila-grigor-vna.php?clear_cache=Y
Сторінка курсу в Moodle	https://elr.tnpu.edu.ua/course/view.php?id=3564

Анотація дисципліни

Дисципліна «Філософський дискурс Новітньої епохи» знайомить з персоналіями, напрямками та школами Новітньої епохи в контексті історії філософії, надає знання про категоріальний апарат філософії, демонструє ключові історико-концептуальні моделі філософського знання.

Метою курсу є формування здатності відрізняти суб'єктивні, спонтанні складові судження від об'єктивних та аргументованих, вміти надавати перевагу останнім. Схильність до самоперевірки отриманих результатів; здатність застосовувати знання, необхідні для формування всебічно розвиненої особистості; здатність до філософської аргументації та оперування понятійно-категоріальним апаратом філософії; здатність усвідомлювати роль філософії на сучасному етапі розвитку суспільства; вміння оперувати ключовими історико-концептуальними моделями філософського знання.

Основні завдання: розуміти сенс філософії та суспільних наук, їх місце в системі культури; аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики; оперувати основними філософськими, економічними, соціологічними, політичними методами і підходами, розуміти етико-практичну значущість філософського та соціально-гуманітарного знання у здійсненні аналітичної діяльності; мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності і вирішення можливих конфліктних ситуацій та вміння планувати, організовувати й аналізувати міжособистісну взаємодію у процесі професійної комунікації; ефективно працювати з інформацією: добирати

необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Зміст дисципліни «Філософський дискурс Новітньої епохи» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців спеціальності 033.Філософія (Аналітика суспільних процесів), норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо - професійної програми.

Навчальний контент:

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Криза класичного типу філософування і специфіка некласичної філософії	Орієнтуватися в соціокультурному контексті некласичної філософії. Виявляти специфіку філософського дискурсу Модерну: класична і некласична форми мислення/філософії. Мати знання щодо загальних рис та проблемних полів некласичної філософії. Аналізувати основні ідеї некласичної (ір)раціональності. Демонструвати головні напрямки критики класичного ідеалізму: ірраціоналізм та критика (класичного) розуму	Тести, питання
2 / 4	2. Філософські концепції А.Шопенгауера та С.К'єркегора	Виявляти специфіку етичної концепції й естетичного ідеалу А. Шопенгауера: страждання/співчуття й заперечення волі до життя; песимізм й аскетизм; мистецтво як звільнення. Мистецтво як чисте пізнання: відмова від бажання, спрямованого на об'єкт. Демонструвати вплив А. Шопенгауера на подальший розвиток західного мислення. Аналізувати ідеї С. К'єркегора: філософія і відчай. Демонструвати його критику науки і сцієнтизму та екзистенцію лицаря віри	Тести, питання
2 / 2	3. Ф.Ніцше: «несвоєчасна» переоцінка всіх цінностей сучасності	Мати знання щодо становлення філософської концепції Ф.Ніцше як філософа «для всіх і ні для кого». Виявляти інтелектуальний внесок та множинність інтерпретацій його творів. Аналізувати його радикальну критику сучасності. Мати знання щодо головних концептів філософії Ніцше. Виявляти його специфічний погляд на проблеми моралі	Питання, кейси

2 / 2	4. Філософія позитивізму	Мати знання щодо передумов та виникнення позитивізму: від спекулятивного розуму до експериментального проектування (від «метафізики» до «позитивного знання»). Аналізувати ідеї основних представників позитивізму: О. Конт, Дж. С. Мілль, Г. Спенсер	Кейси, презентації
2 / 4	5.Емпіріокритицизм (другий позитивізм)	Проводити аналіз кризи механістичного редукціонізму, з'ясовувати причини виникнення емпіріокритицизму. Виявляти специфіку емпіріокритицизму. Аналізувати ідеї Р. Авенаріуса та Е. Маха	Тести, питання
2 / 2	6. Феноменологія та екзистенціалізм	Аналізувати теоретичні засади феноменологічного методу Е. Гуссерля. «Назад до речей!». Мати знання про феноменологію як науку про сутності; трансценденталізм, інтенціональність свідомості, феноменологічну редукцію або метод епохе. Аналізувати погляди М. Хайдеггера щодо переваги екзистенції особистості над об'єктивними проявами буття. Виявляти сутність Dasein як da – «тут» та das Sein – «буття». Аналізувати ідею Ж.П. Сартра про приреченість людини на свободу та позицію А. Камю щодо абсурдності людського буття. Виявляти специфіку релігійного екзистенціалізму	Кейси
2 / 2	7. Фрейдизм та неофрейдизм	Демонструвати власну точку зору на специфіку психоаналізу З. Фрейда. Мати знання щодо структури психічного апарату. Аналізувати роль несвідомого в життєдіяльності людини. Мати власний погляд на ідею сну як реалізацію витісненого бажання. Виявляти особливості «колективного несвідомого» К.Г. Юнга. Аналізувати особливий погляд Е. Фрома на проблему свідомого та несвідомого	Тести, питання
2 / 2	8.Філософська антропологія	Виявляти особливості філософської антропології та причини її виникнення. Аналізувати погляди М. Шелера на людину як найдивовижнішу істоту, її здатність до трансценденції, щодо становища людини в космосі (людина-взаємодія двох інстанцій: життя з його	Кейси, питання

		потягами, пориваннями та духу з його аскезою й сублімативністю). Виявляти специфіку позиції Г. Плеснера про ексцентричність людини, її відкритість світові	
2 / 2	9.Філософська антропологія(продовження)	Здійснювати порівняльний аналіз концепції «культурної антропології» Е. Ротгаккера, М. Ландмана. Виявляти власний погляд на людину як «творця й витвір культури». Мати знання щодо різновидів філософської антропології: релігійна (Ф. Гаммер, К. Раннер), педагогічна (О. Больнов), соціальна (А. Гелен, Е. Ротгаккер), структурна (К. Леві-Строс), політична (П. Рікер), права (О. Тьоффе)	Тести, творчі завдання
2 / 2	10. Релігійна філософія ХХ ст.	Виявляти специфіку неотомізму як офіційної філософської доктрини Ватикану. Аналізувати ідеї представників цього напрямку: Е. Жільсон, Ж. Марітен, Ю.М. Бохенський, К. Войтила. Мати знання щодо тейярдизму П'єра Тейяра де Шардена та його ідею суспільного еволюціонізму. Демонструвати сутність «Теології визволення» та аналізувати ідеї основних представників цього напрямку (перуанський священик Г.Гуттьєрес, бразильські богослови Л.Бофф, К.Бофф, теолог Х.Ассман). Мати знання про ліберальну теологію Ф.Шлейєрмахера	Тести, питання
2 / 2	11. Філософські ідеї прагматизму	Мати знання про особливості соціальної та культурної ситуації в Півн. Америці в ХІХ ст. та її зв'язок і вплив на американські філософські концепції. Аналізувати головні риси позитивізму і традиції західної філософської думки. Виявляти власну позицію щодо ідей Ч. Пірса та його критики картезіанського принципу універсального сумніву й апіоризму. Простежувати розвиток ідей прагматизму за У. Джемсом	Презентації, питання

Формування загальних та фахових компетенцій:

Індекс в матриці	Програмні компетентності
	Загальні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями та інноваційними технологіями.
ЗК 3	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 4	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 5	Здатність до проведення аналітичних і наукових досліджень на відповідному рівні.
ЗК 6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 13	Здатність креативно мислити та генерувати нові ідеї.
Спеціальні (фахові) компетентності	
СК 1	Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури, її методологічної основи для аналітичної діяльності.
СК 2	Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.
СК 6	Здатність здійснювати інтелектуальну, логіко-мисленнєву діяльність, спрямовану на вирішення практичних завдань.
СК 7	Здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.
СК 8	Здатність оперувати філософською і конкретно-науковою термінологією для розв'язання професійних завдань.
СК 9	Здатність застосовувати в аналітичній діяльності філософські та конкретно-наукові методи і підходи.
СК 10	Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, економічної, та загальнонаукової проблематики.
СК 16	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати аналітичне дослідження з елементами наукової новизни та практичної значущості у різних галузях суспільного життя.

Програмні результати навчання:

РН 2	Розуміти розмаїття та специфіку філософських та суспільних дисциплін, знати філософську та конкретно-наукову термінологію.
РН 4	Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної, загальногуманітарної та суспільної проблематики.
РН 6	Знати основні напрями, тенденції, проблематику сучасної філософії та суспільних наук.
РН 7	Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності.
РН 10	Мати навички реферування, систематизованого огляду і порівняльного аналізу філософської, суспільствознавчої й загальнонаукової літератури та уміння роботи з документами різних видів.
РН 11	Вміти аналізувати міркування, різні види інформації, факти, статистичні дані, робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки, прогнози та надавати рекомендації.

РН 12	Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; використовувати технології ефективного спілкування і раціональної поведінки у професійній комунікації.
РН 14	Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.
РН 16	Вміти застосовувати загальногуманітарні, філософські, політичні й економічні знання в різних сферах життєдіяльності.
РН 17	Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії та суспільних наук.
РН 18	Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури і електронних баз та критично аналізувати, класифікувати, систематизувати й інтерпретувати її.

Основні джерела

1. Іванова Н. В. Феноменологія мислення: гнозис, креатив, особистість : монографія / Н. Іванова. – Луцьк : Твердиня, 2015. – 363 с.
2. Камю А. Чума: романи, повість : пер. з фр. / А. Камю ; [передм. Д. С. Наливайка]. – Харків : Фоліо, 2012. – 460 с.
3. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла: прелюдия к философии будущего / Ф. Ницше. – Харьков : Фолио, 2013. – 446 с.
4. Ницше Ф. Так говорил Заратустра / Ф. Ницше. – Харьков : Аргумент Принт, 2016. – 432 с.
5. Повар А. М. Філософія : навч.-метод. посіб. / А. М. Повар, Т. В. Сулятицька. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2015. – 163 с.
6. Поппер К. Логика научного исследования: пер. с англ. / К. Р. Поппер; общ. ред. пер. В. Н. Садовский. – М. : Республика, 2005. – 447 с.
7. Сартр Ж.-П. Шляхи свободы: трилогія / Ж.-П. Сартр ; пер. з фр. Л. Кононовича. – Київ : Юніверс, 2005. – Т. 2 : Відстрочення : роман. – 2008. – 443 с.
8. Спенсер Г. Социальная статика: Изложение социальных законов, обуславливающих счастье человечества : адапт. пер. [с англ.] / Г. Спенсер. – Киев : Гама-Принт, 2013. – XII, 483 с.
9. Таранов С. В. Теологічний екзистенціалізм : монографія / С. В. Таранов. – Київ : Четверта хвиля, 2014. – 327 с.
10. Філософія : навч. посіб. [для студентів усіх напрямів підготовки] / О. П. Тімченко [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Тімченка. – Львів : Растр-7, 2015. – 359 с.
11. Філософія правового виховання : навч. посіб. / А. П. Гетьман [та ін.] ; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – 2-ге вид., доповн. – Харків : Право, 2014. – 242 с.
12. Фрейд З. Введение в психоанализ / З. Фрейд ; [пер. с нем. Г. В. Барышниковой]. – 2-е изд. – Харьков ; Белгород : Клуб семейного досуга, 2015. – 478 с.
13. Фромм Е. Мати чи бути? / Е. Фромм ; [пер. з англ. О. Михайлової, А. Буряка]. – Вид. 2-ге. – Київ : Укр. письменник, 2014. – 221 с.
14. Хрестоматия по философии : учеб. пособие / сост. П. Алексеев. – М.: Проспект, 2016. – 576с.
15. Шелер М. Ресентимент в структуре моралей / М. Шелер; пер.с нем. А. Н. Малинкин. – СПб.: Наука : Университет. кн., 1999. – 231 с.
16. Шопенгауэр А. Мысли / А. Шопенгауэр; [пер. с нем. Ф. В. Черниговца]. – Харьков : Фолио, 2013. – 252 с.
17. Юнг К. Структура и динамика психического : [статьи, эссе] / К. Юнг ; пер. с англ. В. В. Зеленский [и др.]. – М. : Когито-Центр, 2008. – 480 с.
18. Ясперс К. Призрак толпы / К. Ясперс, Ж. Бодрийяр. – М. : Алгоритм, 2008. – 271 с.

Визначені рамки дисципліни

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	5
Модуль 1 (теми 1-6) – обговорення кейсів; тести; питання	40
Модуль 2 (теми 7-11) – тести; питання; обговорення кейсів	40
Ессе (теми 6; 11) – індивідуальна письмова робота	10
Екзамен (теми 1-11) – тести, завдання, кейси	20

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів по темах курсу

Змістовий модуль №1-406.							Змістовий модуль № 2-406.						Підсумковий контроль	Разом
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	ІНДЗ	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	ІНДЗ		
5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	15	20	100

Пререквізити курсу

Ефективність засвоєння змісту дисципліни значно підвищиться, якщо бакалавр попередньо опанував такі дисципліни як: «Філософія Стародавнього Сходу», «Антична філософія», «Теорія пізнання», «Німецька класична філософія», «Теорія реальності: метафізика та онтологія», «Філософія Нового часу».

Формат дисципліни

Формат дисципліни змішаний (blended): до очного навчання додається електронний супровід дисципліни в системі Moodle. Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами дистанційного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, інтерактивні елементи, онлайн-консультування тощо.